

دانشگاه تربیت معلم تهران

دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته برنامه ریزی درسی

عنوان:

بررسی میزان انطباق محتوای برنامه درسی تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی با
اصول انتخاب محتوا از دیدگاه معلمان استان زنجان

استاد راهنما:

دکتر عزیزاله تاجیک اسمعیلی

استاد مشاور:

دکتر نعمت اله موسی پور

دانشجو:

زهرا حسین خانی

تیر ۸۹

تقدیم

به پاس تمامی زحمت ها ، مهربانی ها و سال ها امید و انتظار

به مهربان پدرم

که ناتوان شد تا من توانا شوم

و مویش سپید گشت تا رویم سپید بماند

و نازنین مادرم

که عاشقانه سوخت تا روشنگر راهم باشد

و برادران و خواهران مهربانم

به پاس تمامی همراهی ها و محبت های بی دریغشان

تقدیر و تشکر :

با تشکر و قدردانی فراوان از استاد دلسوز و فرزانه جناب آقای دکتر عزیزاله تاجیک اسمعیلی و دکتر نعمت‌اله موسی‌پور که در انجام تمامی مراحل این تحقیق از راهنمایی های معلم گونه ایشان استفاده های فراوان نمودم .

با تشکر و قدردانی از خانواده مهربانم، آنان که بی فروغشان هرگز روشنایی را نمی شناسم . خوبانی که نفس های گرمشان ، دلگرمی راهم و تپش های قلبشان شیرین ترین صدا در گوش جانم بوده وهست.

همچنین با تشکر از همه کسانی که لذت داشتن را به من ارزانی داشتند و لحظه لحظه های شیرین آموختن را برایم ساختند و آموختند به من آنچه آموختنی بود .

باشد تا

روزی بیش از این ها بدانیم، و بیش از این ها بنویسیم

و چیزهایی بخوانیم و بنویسیم، که پس از خواندن و نوشتن آن ها

این احساس در ما بیدار شود که انسان تر شده ایم .

چکیده:

هدف از این پژوهش بررسی میزان انطباق محتوای برنامه درسی تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی با اصول انتخاب محتوا از دیدگاه معلمان استان زنجان می‌باشد. این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی - پیمایشی می‌باشد. که جامعه مورد مطالعه شامل کلیه معلمان زن و مرد استان زنجان در سال ۸۸-۸۹ می‌باشد. حجم نمونه ۳۶۸ نفر با استفاده از جدول مورگان و روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای سهمیه‌ای برآورد شد. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته ۲۶ سوالی بر اساس مقیاس لیکرت در ۶ گزینه شامل مولفه‌های (اصل اهمیت، قابلیت یادگیری، اعتبار، سودمندی، انعطاف‌پذیری، علاقه مندی) استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی (میانگین، فراوانی، درصد، انحراف معیار) استفاده شد. جهت آزمون سوالهای پژوهش از آمار استنباطی (T تک گروهی، T گروههای مستقل، تحلیل واریانس و آزمون تبعی شفه) از طریق پردازش داده‌ها به کامپیوتر استفاده شد. نتایج به دست آمده از پژوهش نشان دادند که اکثر معلمان معتقدند که اصول اهمیت، اعتبار، سودمندی، علاقه مندی، در تنظیم محتوای برنامه درسی رعایت شده است. و میان نظر معلمان زن و مرد در زمینه اصول و معیارهای انتخاب محتوا تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. همچنین اصول قابلیت یادگیری و انعطاف‌پذیری از نظر معلمان در کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی در حد پایین رعایت شده است. بنابراین پیشنهاد می‌گردد که در تنظیم محتوای کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی به اصول قابلیت یادگیری و انعطاف‌پذیری توجه بیشتری مبذول گردد.

واژگان کلیدی: برنامه درسی، محتوا، تعلیمات اجتماعی، اصول انتخاب محتوا، دوره ابتدایی

فهرست مطالب

۱	فصل اول: مفاهیم و کلیات
۲	۱-۱. مقدمه
۳	۲-۱. بیان مساله
۵	۳-۱. ضرورت تحقیق
۷	۴-۱. اهداف تحقیق
۷	۱-۴-۱. هدف کلی
۷	۱-۴-۲. اهداف جزئی
۸	۵-۱. سوالات تحقیق
۹	۶-۱. تعریف واژه‌ها و اصطلاحات
۱۱	فصل دوم: پیشینه و ادبیات تحقیق
۱۲	۱-۲. مقدمه
۱۲	۲-۲. آموزش و پرورش دوره ابتدایی
۱۲	۱-۲-۲. اهمیت و ضرورت دوره ابتدایی
۱۴	۳-۲. اهداف آموزش و پرورش دوره ابتدایی
۱۴	۱-۳-۲. اخلاقی و اعتقادی
۱۵	۲-۳-۲. علمی و آموزشی
۱۵	۳-۳-۲. فرهنگی و هنری
۱۵	۴-۳-۲. سیاسی و اجتماعی
۱۶	۵-۳-۲. اقتصادی

۱۷	۲-۴. برنامه درسی
۱۸	۲-۴-۱. برنامه درسی به عنوان محتوای یک درس یا مجموعه‌ای از درس
۱۹	۲-۴-۲. برنامه درسی به عنوان مجموعه‌ای از اهداف و مقاصد
۱۹	۲-۴-۳. برنامه درسی به عنوان مجموعه‌ای از تجارب یادگیری
۲۰	۲-۴-۴. برنامه درسی به عنوان شیوه تفکر
۲۱	۲-۴-۵. برنامه درسی به عنوان یک طرح
۲۲	۲-۵. محتوا
۲۴	۲-۵-۱. دیدگاه‌های تاریخی انتخاب محتوا
۲۴	۲-۵-۲. دیدگاه‌های فلسفی انتخاب محتوا
۲۵	۲-۶. اصول و معیارهای انتخاب محتوا
۲۵	۲-۶-۱. اصل اهمیت
۲۶	۲-۶-۲. اصل اعتبار
۲۶	۲-۶-۳. اصل علائق
۲۷	۲-۶-۴. اصل سودمندی
۲۷	۲-۶-۵. اصل قابلیت یادگیری
۲۸	۲-۶-۶. اصل انعطاف‌پذیری
۲۸	۲-۶-۷. پایه‌ای برای آموزش مداوم
۲۹	۲-۶-۸. ساختار دانش
۲۹	۲-۶-۹. توجه کامل به حفظ و اشاعه میراث فرهنگی و نظام ارزشی
۲۹	۲-۶-۱۰. ایجاد فرصت مناسب برای فعالیت‌ها و مهارت‌های یادگیری چندگانه
۳۰	۲-۷. زمینه‌های مطالعات اجتماعی
۳۱	۲-۸. تعریف مطالعات اجتماعی

۳۴	۹-۲. برنامه درسی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی در ایران
۳۸	۲-۹-۱. جغرافیا در دوره ابتدایی
۳۹	۲-۹-۲. تاریخ در دوره ابتدایی
۴۰	۲-۱۰. مقاصد مطالعات اجتماعی از دیدگاه صاحب‌نظران
۴۱	۲-۱۱. اصول و معیارهای انتخاب محتوا در برنامه درسی مطالعات اجتماعی
۴۳	۲-۱۲. نقش و ضرورت تربیت اجتماعی
۴۴	۲-۱۳. تربیت اجتماعی در نظام آموزش و پرورش کشورهای دیگر
۴۵	۲-۱۳-۱. تربیت اجتماعی در آموزش و پرورش فرانسه
۴۶	۲-۱۳-۲. تربیت اجتماعی در آموزش و پرورش ژاپن
۴۷	۲-۱۳-۳. تربیت اجتماعی در جمهوری اسلامی ایران
۴۸	۲-۱۴. پیشینه تحقیق
۴۸	۲-۱۴-۱. تحقیقات مربوط به داخل کشور
۵۲	۲-۱۴-۲. تحقیقات مربوط به خارج از کشور
۵۴	۲-۱۵. جمع‌بندی
۵۵	فصل سوم: روش تحقیق
۵۷	۳-۱. مقدمه
۵۷	۳-۲. روش انجام تحقیق
۵۸	۳-۳. جامعه آماری تحقیق
۵۸	۳-۴. نمونه و روش نمونه‌گیری
۵۹	۳-۵. روش ابزار و نحوه جمع‌آوری اطلاعات
۶۰	۳-۶. تعیین روایی و پایایی
۶۱	۳-۷. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۶۱	۳-۷-۱. آمار توصیفی
۶۱	۳-۷-۲. آمار استنباطی

۶۳	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۶۴	۱-۴. مقدمه
۶۵	۲-۴. شاخص‌های توصیفی
۶۹	۳-۴. شاخص‌های استنباطی
۸۴	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
۸۵	۱-۵. مقدمه
۸۵	۲-۵. نتیجه‌گیری
۸۸	۳-۵. بحث
۹۰	۴-۵. پیشنهادات
۹۱	۵-۵. محدودیت‌های تحقیق
۹۱	۱-۵-۵. محدودیت‌های خارج از کنترل
۹۱	۲-۵-۵. محدودیت‌های تحقیق
۹۲	فهرست منابع
۹۳	منابع فارسی
۹۸	منابع انگلیسی
	پیوست‌ها
	پرسشنامه مورد استفاده در تحقیق

فهرست جداول

- جدول شماره (۱-۱) برنامه درسی تعلیمات اجتماعی و ساعات هفتگی آن در سالهای منتخب ۱۳۰۶-۱۳۲۸ ۳۵
- جدول شماره (۱-۲) برنامه درسی تعلیمات اجتماعی و ساعات هفتگی آن در سالهای مختلف ۱۳۴-۱۳۷۳ ۳۷
- جدول شماره (۱-۳) جامعه و نمونه آماری پژوهش ۵۹
- جدول شماره (۱-۴) توزیع نمونه‌ها از نظر جنسیت ۶۵
- جدول شماره (۲-۴) توزیع نمونه‌ها از نظر وضعیت تاهل ۶۶
- جدول شماره (۳-۴) توزیع فراوانی و درصد نمونه‌ها به تفکیک سطح تحصیلات ۶۷
- جدول شماره (۴-۴) توزیع نمونه‌ها از نظر منطقه آموزشی ۶۸
- جدول شماره (۵-۴) شاخصه‌های توصیفی متغیرهای سن و سابقه ۶۹
- جدول شماره (۶-۴) شاخصه‌های توصیفی متغیرهای تحقیق ۶۹
- جدول شماره (۷-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد گویه‌های مربوط به اصل اهمیت ۷۰
- جدول شماره (۸-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد اصل اهمیت (نمره کل) ۷۰
- جدول شماره (۹-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد گویه‌های مربوط به اصل اعتبار ۷۱
- جدول شماره (۱۰-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد اصل اعتبار (نمره کل) ۷۲
- جدول شماره (۱۱-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد گویه‌های مربوط به اصل علاقه ۷۲
- جدول شماره (۱۲-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد اصل علاقه (نمره کل) ۷۳
- جدول شماره (۱۳-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد گویه‌های مربوط به اصل سودمندی ۷۳
- جدول شماره (۱۴-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد اصل سودمندی (نمره کل) ۷۴
- جدول شماره (۱۵-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد گویه‌های مربوط به اصل قابلیت یادگیری ۷۵
- جدول شماره (۱۶-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد اصل قابلیت یادگیری (نمره کل) ۷۵
- جدول شماره (۱۷-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد گویه‌های مربوط به اصل انعطاف‌پذیری ۷۶

- جدول شماره (۱۸-۴) نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در مورد اصل انعطاف‌پذیری (نمره کل) ۷۶
- جدول شماره (۱۹-۴) نتایج آزمون t گروه‌های مستقل در مورد سوال هفتم ۷۷
- جدول شماره (۲۰-۴) نتایج آزمون t گروه‌های مستقل درباره موضوع براساس وضعیت تاهل ۷۸
- جدول شماره (۲۱-۴) نتایج تحلیل واریانس یکراهه درباره موضوع بر اساس وضعیت تحصیلی ۷۹
- جدول شماره (۲۲-۴) نتایج آزمون تبعی شفه در مقایسه تفاوت میانگین گروهها براساس وضعیت تحصیلی ۸۰
- جدول شماره (۲۳-۴) نتایج تحلیل واریانس یکراهه درباره موضوع بر اساس منطقه آموزشی ۸۱
- جدول شماره (۲۴-۴) نتایج تحلیل واریانس یکراهه درباره موضوع بر اساس سابقه خدمت ۸۲
- جدول شماره (۲۵-۴) نتایج آزمون تبعی شفه درباره موضوع بر اساس سابقه خدمت ۸۳

فهرست نمودارها

- ۶۵ نمودار (۱-۴) توزیع نمونه‌ها از نظر جنسیت
- ۶۶ نمودار (۲-۴) توزیع نمونه‌ها از نظر وضعیت تاهل
- ۶۷ نمودار (۳-۴). درصد آزمودنیها به تفکیک سطح تحصیلات
- ۶۸ نمودار (۴-۴) توزیع نمونه‌ها از نظر منطقه آموزشی

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱. مقدمه

کتاب درسی یکی از مهم‌ترین مراجع و منابع یادگیری دانش‌آموزان در هر نظام آموزشی است. در ایران نیز یکی از مهمترین نقش‌ها را در برنامه‌های درسی ایفا می‌کند. به عبارت دیگر، در ایران بیشتر فعالیت‌های آموزشی در چهارچوب کتاب درسی صورت می‌گیرد و بیشترین فعالیت‌ها و تجربه‌های آموزشی دانش‌آموز و معلم حول محور آن سازماندهی می‌شود. در این میان محتوای کتب درسی از اهمیت فراوانی برخوردار است. و توجه به عنصر انتخاب محتوا همیشه به عنوان یک عنصر مهم برنامه درسی در نظر بوده است. و بر اساس دیدگاه‌های تاریخی، فلسفی و نظر متخصصان و صاحب‌نظران برنامه‌ریزی درسی در انتخاب محتوا توجه به مراحل رشد، نیازها، علایق و استعدادهای یادگیرنده؛ توجه به اصول و عوامل موثر بر یادگیری، قابلیت یادگیری، پایه‌ای برای آموزش مداوم، فرصت مناسب برای فعالیت‌های یادگیری چندگانه؛ همچنین توجه به ساختار دانش، اهمیت و اعتبار، سودمندی و انعطاف‌پذیری محتوا از جمله معیارهای مهم محسوب می‌شوند (عریضی و عابدی، ۱۳۸۳).

اما مسائل مطروحه از طرف کارشناسان، معلمان و دانش‌آموزان، مدیران و شهروندان حاکی از نارضایتی آنان از افزایش تعداد عناوین، روزآمد نبودن محتوا و مطالب، عدم انسجام عمودی و افقی و عدم توالی مفاهیم مقاطع مختلف تحصیلی، عدم همخوانی محتوای کتاب‌های درسی با نیازهای یادگیرنده و جامعه و عدم توجه به ماهیت در رشته تحصیلی مربوطه می‌باشد. این واقعیت باعث شده است که صاحب‌نظران و پژوهشگران، به بررسی محتوای آموزشی دوره‌های تحصیلی مختلف با توجه به نیاز فراگیران داشته باشند چرا که این بررسی‌ها و تحلیل‌ها به برنامه‌ریزان و مولفان کتاب‌های درسی کمک می‌کند تا در هنگام تهیه، تدوین و یا انتخاب محتوای

کتاب درسی برای دوره‌های تحصیلی و از جمله کتاب‌های دوره ابتدایی تصمیم‌های صحیحی اتخاذ کنند.

بنابراین با توجه به نقش کتاب‌های درسی در آموزش دانش‌آموزان به ویژه دانش‌آموزان دوره ابتدایی، توجه به محتوا و متون کتاب‌های درسی و انطباق آنها با اصول انتخاب محتوا بسیار ضروری و مهم می‌باشد. لذا در این تحقیق نیز سعی بر آن است که میزان انطباق محتوای کتاب درسی تعلیمات اجتماعی با اصول انتخاب محتوا مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۲- بیان مساله

دوره ابتدایی که مهمترین دوره تحصیلی در تمام نظامهای آموزشی محسوب می‌شود در رشد مفاهیم و معانی اموری که دانش‌آموز در زندگی روزمره با آنها مواجه است، نقش مهمی ایفا می‌کند. تا جایی که با توسعه فرهنگ و تمدن بشر و نیاز انسان به خواندن، نوشتن و حساب کردن و غیره بر آموزش همگانی تاکید می‌گردد (صافی، ۱۳۸۴) و بسیاری از نظام‌های آموزشی به دنبال ارائه دانش، مهارتها و نگرش‌های مورد نیاز برای آماده‌سازی فراگیران در برخورد با چالش‌های زندگی آینده هستند و با استفاده از سیاست‌های راهبردی گوناگون امکان رشد و گسترش آموزش مداوم را به عنوان فرایندی که برنامه‌های درسی تسهیل کننده آن است، دنبال می‌نمایند (الیور و هیتر^۱، ۱۹۴۴ به نقل از گوازی، ۱۳۸۷).

برنامه درسی تعلیمات اجتماعی در این میان از نقش مهمی برخوردار است چرا که می‌تواند افراد را نسبت به محیط، جامعه، ارزشها، فرایند اجتماعی و اقتصادی و مسئولیت‌های خود نسبت به دیگران آگاه کند و به دانش‌آموزان در خودشناسی، درک و فهم جامعه محلی، سرزمین ملی،

¹:oliver & Heater

فرایند اجتماعی شدن، درک بهتر مسائل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، درک گذشته و حال به مثابه مبنایی برای تصمیم‌گیری، توانایی حل مساله، کسب مهارت‌ها و ایجاد یک نقش مشارکتی در جامعه و فهم ارزشها کمک کند و در نهایت اینکه به دانش‌آموزان یاد دهد به عنوان یک شهروند در دنیای امروز چگونه زندگی کنند و به ابزارهای لازم برای زندگی کردن نیز مجهز گردند (راهنمای برنامه درسی مطالعات اجتماعی در دوره ابتدایی، ۱۳۸۰).

بنابراین با توجه به نقش برنامه‌های درسی در آماده‌سازی فراگیران برای زندگی از جمله برنامه درسی تعلیمات اجتماعی و با مد نظر قرار دادن این امر که برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی در جامعه ما به شکل متمرکز بوده و همه نقاط کشور از برنامه و محتوی یکسانی بهره‌مند می‌شوند و در چنین سیستمی که، کتاب درسی از اصلی‌ترین وسیله‌های آموزشی محسوب شده و به عنوان مهمترین فاکتور موفقیت تحصیلی فراگیران قلمداد می‌گردد، لازم است در انتخاب محتوا نهایت دقت اعمال گردد. زیرا محتوا یکی از عناصر عمده‌ای است که هدف‌های برنامه، یعنی یادگیری مورد نظر از طریق آن تحقق می‌یابد و محتوایی مفید و اثربخش خواهد بود که بر اساس گروهی از ویژگیها و معیارها همچون انعطاف‌پذیری، اهمیت، اعتبار و علاقه مندی فراگیران و... تهیه و تدوین گردد. در بیشتر موارد صاحب‌نظران؛ عدم کارایی و غیر موثر بودن برنامه‌های درسی را به دلیل نامناسب بودن محتوا و عدم تناسب آن با زندگی واقعی، نیازها و علایق دانش‌آموزان و تأکید بر موضوعات کهنه می‌دانند که این امر باعث می‌شود تا یادگیری مشکل گردیده و نتیجه‌ای کمتر از انتظار به دست آید (هاشمیان، ۱۳۸۵).

لذا با توجه به اهمیت دوره ابتدایی به عنوان اساس دوره‌های تحصیلی بالاتر و سازنده تجارب قبلی دانش‌آموزان و رسالت برنامه‌های درسی از جمله برنامه درسی تعلیمات اجتماعی در آماده سازی دانش‌آموزان برای زندگی و در نتیجه لزوم رعایت معیارهایی برای انتخاب محتوا در این

کتاب، محقق در پژوهش حاضر سعی بر آن دارد که کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی را مورد بررسی قرار دهد تا مشخص گردد که به چه میزان محتوی کتاب درسی مورد نظر با اصول انتخاب محتوا (اهمیت، اعتبار، علاقه‌مندی، انعطاف‌پذیری، سودمندی، قابلیت یادگیری) هماهنگ است؟

برای روشن شدن برخی از ابعاد مسئله فوق و یافتن نقاط قوت و ضعف برنامه درسی مورد نظر از نظرات کارشناسی معلمان که نقش اساسی در اجرای برنامه‌های درسی دارند استفاده می‌شود. زیرا معلمان منبع اطلاعات و تجربیات مفیدی هستند و به عنوان عاملان ارتباط بین برنامه‌های درسی و دانش‌آموزان و در واقع مجریان اصلی این برنامه‌ها می‌باشند که آگاهی از نظرات آنان مانع از تصمیم‌گیری‌های یک‌جانبه توسط عده معدودی برنامه‌ریز خواهد بود و نظراتشان خط‌مشی‌های عمده‌ای فرا راه برنامه‌ریزان و مسئولان آموزش و پرورش قرار خواهد داد (جعفری ثانی، ۱۳۷۰).

۱-۳. ضرورت و اهمیت تحقیق

بنابر اعتقاد متخصصان تعلیم و تربیت شکوفایی و سعادت اجتماعی به کمک نظام تربیتی مترقی و علمی حاصل می‌گردد. به عبارتی یکی از طرق اساسی افزایش بهره‌وری و تسریع رشدیافتگی اقتصادی، اجتماعی، اعتلای کیفیت نیروی انسانی است که این ارتقاء و اعتلا به مدد تعلیم و تربیت فعال، پویا و سازنده امکان‌پذیر است. چنین امکاناتی هنگامی فراهم خواهد شد که دست‌اندرکاران در نظام آموزشی جهت دستیابی به این امر مهم به برنامه‌ریزی سنجیده آموزشی و درسی اقدام نمایند. محتوی برنامه‌های درسی در برگیرنده اساسی‌ترین خط‌مشی‌های اجرایی برای نیل به هدفهای تعلیم و تربیت هستند. به همین جهت لازم است که در تهیه و تدوین آنها

نهایت دقت اعمال گردد، تا جوابگویی نیازهای ناشی از تحولات سریع علمی، تکنولوژیکی، اقتصادی و اجتماعی باشد (تقی پورظهیر، ۱۳۸۳).

در نظام آموزش و پرورش کنونی ایران که کتب درسی از مهمترین مراجع و منابع یادگیری دانش آموزان می باشد و بیشتر فعالیت های آموزشی در چهارچوب کتب درسی صورت می گیرد. از جمله آنکه، تحقق بخشیدن به بسیاری از اهداف کلی و جزئی آموزش و پرورش از طریق محتوی کتب درسی امکان پذیر است و معلمان فعالیت های خود را بر محور کتب درسی متمرکز می سازند که این امر می تواند نشانگر اهمیت رعایت دقت در انتخاب محتوی کتب درسی بر اساس موازین و اصول برنامه درسی و در چهارچوب علایق دانش آموزان، یافته های علمی و ... باشد. همچنین برای اینکه بتوان قلمرو تجارب و فعالیت های یادگیری دانش آموزان را به نحو مطلوبی گسترش داد باید در تهیه و انتخاب محتوا به ویژه در دوران ابتدایی که در شکل گیری شخصیت و رشد همه جانبه فرد، رشد مفاهیم و اموری که دانش آموز در زندگی روزمره با آنها مواجه است، نقش مهمی بر عهده دارد نهایت دقت را به عمل آورد تا بتوان به اهداف برنامه های درسی دست یافت (هاشمیان، ۱۳۸۵).

لذا با توجه به مطالب فوق الذکر، و عنایت به این امر که پژوهش های انجام شده در زمینه برنامه درسی تعلیمات اجتماعی در مقایسه با سایر دروس دوره ابتدایی بسیار اندک است (راهنمای برنامه درسی مطالعات اجتماعی دوره آموزش عمومی، ۱۳۸۵)، به ویژه در رابطه با موضوع مورد نظر تنها پژوهش هایی در سطح متوسطه توسط پژوهشگرانی همچون هاشمیان، اسدیان، نارمنجی انجام گرفته و پژوهشی که به طور خاص به بررسی برنامه درسی تعلیمات اجتماعی در پایه چهارم ابتدایی بر اساس اصول انتخاب محتوا پردازد توسط پژوهشگر یافت

نشده است ضرورت می‌یابد برنامه‌درسی مورد نظر مورد بررسی قرار گیرد و نقاط ضعف و قوت برنامه مشخص شده و در اختیار برنامه‌ریزان قرار گیرد.

۱-۴- اهداف پژوهش

۱-۴-۱- هدف کلی

بررسی میزان انطباق محتوی کتاب‌درسی تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی با اصول انتخاب محتوا.

۱-۴-۲- اهداف جزئی

۱- بررسی میزان توجه به اصل اهمیت در انتخاب محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی.

۲- بررسی میزان توجه به اصل اعتبار در انتخاب محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی.

۳- بررسی میزان توجه به اصل علاقه در انتخاب محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی.

۴- بررسی میزان توجه به اصل سودمندی در انتخاب محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی.

۵- بررسی میزان توجه به اصل قابلیت‌یادگیری در انتخاب محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی.

۶- بررسی میزان توجه به اصل انعطاف‌پذیری در انتخاب محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی.

۱-۵. سوالاتی تحقیق

۱- به چه میزان محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی از دیدگاه معلمان براساس اصل اهمیت انتخاب شده است؟

۲- به چه میزان محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی از دیدگاه معلمان بر اساس اصل اعتبار انتخاب شده است؟

۳- به چه میزان محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی از دیدگاه معلمان براساس اصل علاقه انتخاب شده است؟

۴- به چه میزان محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی از دیدگاه معلمان براساس اصل سودمندی انتخاب شده است؟

۵- به چه میزان محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی از دیدگاه معلمان بر اساس اصل قابلیت یادگیری انتخاب شده است؟

۶- به چه میزان محتوی کتاب تعلیمات اجتماعی پایه چهارم ابتدایی از دیدگاه معلمان براساس اصل انعطاف‌پذیری انتخاب شده است؟